

Na pamäť Prof. Dr. h. c. Emila Votočka

Dňa 12. októbra 1950 umrel vo veku 78 rokov Prof. Dr. h. c. Emil Votoček. Pochovali ho v Prahe dňa 17. októbra.

Prof. E. Votoček narodil sa 5. októbra 1872 v Hostinnom v Čechách. Mal sa stať továrnikom a viesť rodičovskú papiereň; preto dostal z otcovského domu obchodnícke vzdelanie. Nebolo to jeho ideálom. Vyššie méty ho volaly. Túžil po technickom vzdelaní a tak proti vôli svojho otca stal sa inžinierom chemikom. Skončil štúdium chemicko-technologického inžinierstva v Prahe. Potom ako absolvent mühlhausenskej odbornej školy, kde pracoval pod vedením slávneho Emilia Noeltinga, mal nastúpiť do istej továrne na farby v Rusku. Ale nevyspytateľný osud určil ináč a prijal miesto asistenta na českom vysokom učení technickom v Prahe. Tým bol jeho životný beh navždy určený. Tu sa habilitoval v r. 1902 z chémie uhľohydrátov, ktoré bol predtým študoval v zahraničí u svetoznámeho odborníka B. Tollensa v Göttingene. Onedlho nato na návrh profesorského sboru bol vymenovaný za profesora na katedru organickej a anorganickej chémie experimentálnej v r. 1907.

Ako profesor *memor conditionis suae* chápe sa práce s mladistvou energiou a zaplňuje nedostatky chemickej odbornej českej literatúry. Vydáva učebnicu anorganickej chémie, neskôr organickej chémie a experimentálnu príručku do organickej chémie i preklad fyzikálnej chémie.

Jeho vedeckú tvorbu môžeme zadeliť do odboru vzácnych uhľohydrátov, kde produkoval najviac a to na svetovej úrovni; do sektoru analytickej chémie; do triedy fytochemických prác investigatívneho rázu a konečne do skupiny rôznych syntetických štúdií v organickej chémii.

Pôvodných vedeckých prác publikoval na sto buď pod vlastným menom alebo so svojimi spolupracovníkmi. Práce vychádzaly zpočiatku v zahraničných odborných časopisoch a od roku 1929 v *Collectione*.

Z jeho analytických výskumov zasluhujú zmienku: stanovenie síričitanov vedľa sírníkov a sírnatanov; titračné stanovenie halogénových a cyanových iónov; určenie redukujúcich cukrov pomocou redukcie kyslíčnika meďnatého, vzniklého z Fehlingových roztokov; stanovenie metylénových skupín v organických lát-

kach; gravimetria karbazolu; stanovenie metylpentóz pomocou sražania z nich vzniklého metylfuralu floriglucinom a okrem toho mnohé iné menšie-väčšie práce, rezultujúce z kombinácií používaných a ním objavených základných princípov.

Z odboru chémie vzácnych uhľohydrátov uvediem len tie najdôležitejšie. Sú to: objavenie nových, dotiaľ neznámych dvoch metylpentóz rodeózy a izorodeózy v rezine konvolvulinovej; štúdie stereochemické a konfiguračné na všetkých glykometylózach; optické výskumy na anipódnych galaktometylózach; oxydačné štúdie na metylglykozidoch alkalickými bromnanmi; výskumy oxydačných pochodov kyselinou dusitou na hexózach a hexometylózach; syntézy alkylovaných hexóz a hexometylpentóz; rozsiahle štúdium klasickej osazonovej reakcie; všestranná aplikácia kyanhydrinových syntéz bez a v prítomnosti organických báz; mnohé epimerizačné štúdie v odbore metylpentóz — a okrem toho nešíselné práce modelových štúdií na exploatáciu postrehov, vzniklých pri štúdiu chémie metylpentóz.

V sektore neuhľohydrátov chémie organickej môžem ako najdôležitejšie spomenúť: syntézy najrozličnejšie halogénovaných, nitrovaných a alkylovaných hydrazinov, zamerané na hydrazonové a osazonné reakcie pentóz, hexóz a metylpentóz; syntetické výskumy v rade hydroxy- a alkoxy-malachitových zelení; syntézy v odbore di- a trifenylmetánových farbív; merkaptánové deriváty vo furanoidných útvaroch; syntézy v pyrazolonovom rade; fytochemické štúdie o komponentách kôry chinínovníka; štrukturálne objasňovanie aglykonov ramnokonvolvulovej kyseliny; fytochémia šípkov, divizny, smolničky, papyrusu, rôznych lišajníkov a mnohé iné analytické a syntetické výskumy.

Bádateľskú prácu jeho charakterizuje suverénne ovládanie všetkých znalostí, publikovaných dotiaľ o zvolenej téme, prekvapujúca zručnosť experimentálna, do krajnosti idúca prísnosť v posudzovaní rezultujúcich nálezov a do najposlednejších detailov siahajúca vedecká statočnosť. Tieto faktory potom zaručujú vynikajúcu jasnosť, dramatickú plynulosť a logickú usporiadanosť v jeho prednesoch a v publikáciách.

Prof. E. Votoček bol vzácnym spôsobom nadaný lingvisticky a hudobne. Pôsobenie lingvistickej bázy na jeho vždy nepokojný a tvorivý temperament prinieslo hojné ovocie. Česká literatúra získala viaceré slovníkové diela. Prof. E. Votoček vydal chemický slovník česko-francúzsky, česko-poľský, česko-nemecko-francúzsko-anglicko-latinský a frazeologický slovník, zostavený na podklade filologickom za účelom umožnenia gramaticky správnej a výrazove bezchybnej konverzácie.

Česká obec chemická môže ďakovať za svoju znamenitú reprezentáciu na medzinárodných fórach rôznych kongresov a osláv veľkým rečovým znalostiam Votočkovým. Tam si on získal svojím dokonalým európskym vystupovaním a váhou vlastnej osobnosti